

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Syntax

Řeč přímá, nepřímá, nevlastní přímá, polopřímá

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Kateřina Francová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

1. Doplňte správně interpunkci ve větách.

Hanka nám navrhla: „Zítra vás vezmu s sebou.“
„Zítra vás vezmu s sebou,“navrhla nám Hanka.
„Zítra,“ navrhla nám Hanka, „vás vezmu s sebou.“

2. Podtrhněte všechny uvozovací věty.

Odmlčeli se.
„Kde jsou lidé?“ zeptal se malý princ. „V poušti je každý trochu osamělý ...“
„Osamělí jsme i mezi lidmi,“ namítl had.
Malý princ se na něj pozorně zadíval.
„Ty jsi podivné zvíře,“ řekl mu konečně, „tenké jako prst ...“
„Ale jsem mocnější než prst krále,“ připustil had.
Malý princ se usmál: „No, příliš mocný nejsi ... Nemáš ani nohy ... Ani cestovat nemůžeš.“
„Mohu tě unést dál než loď,“ tajemně zasyčel had. Stočil se okolo kotníku malého prince jako zlatý náramek.
„Koho se dotknu, toho vrátím zemi, ze které vyšel,“ dodal ještě. „Ale ty jsi čistý a přicházíš z hvězdy ...“

(Antoine de Saint-Exupéry – Malý princ)

3. Převeďte řeč přímou na nepřímou. Určete druh vzniklé vedlejší věty.

„Kde stojí vlak?“ ptal se kdekdo.
Průvodčí nás vybídl: „Přejděte na druhé nástupiště.“ „Nenastupujte do plných vozů,“ volal, „některé jsou poloprázdné.“ Místní rozhlas hlásil: „Vlak do Brna má dvacetiminutové zpoždění.“ „Vlak bude za chvíli připraven k odjezdu,“ upozornil nás, „proto je čas nastoupit do vozu.“

Kdekdo se ptal, kde stojí vlak. (VV předmětná)

Průvodčí nás vybídl, abychom přešli na druhé nástupiště. (VV předmětná)

Volal, ať nenastupujeme do plných vozů, že jsou některé poloprázdné. (VV předmětná)

Místní rozhlas hlásil, že má vlak dvacetiminutové zpoždění. (VV předmětná)

Upozornil nás, že bude vlak připraven k odjezdu a že je čas nastoupit do vozu. (VV předmětná)

4. Nahraďte řeč nepřímou řečí přímou. Pokuste se vytvořit různé vzorce přímé řeči.

Pořadatel oznámil, že začátek koncertu je už v 18 hodin.
Pořadatel nám oznámil: „Začátek koncertu je v 18 hodin.“
Otec mě vybídl, abych šel rychleji.
„Jdi rychleji!“ vybídl mě otec.
Jana namítá, že řeka je hluboká a zrádná a že se jí bojí.
„Řeka je hluboká,“ namítá Jana, „bojím se.“

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Kateřina Francová.

5. Slovesa v uvozovacích větách nahradte synonymy. (Otevřená úloha)

Matka řekla: „Uklid' nádobí ze stolu.“

Matka nakázala: „Uklid' nádobí ze stolu.“

Pavel se zeptal: „Kdo je to?“

Pavel se dotázal: „Kdo to je?“

„Jano!“ zakřičela.

„Jano!“ zaječela.

„Takhle to nestihneme,“ řekl po chvíli.

„Takhle to nestihneme,“ zoufale dodal.

„Mrzí mě to,“ řekl nakonec.

„Mrzí mě to,“ nakonec se omluvil.

6. Doplňte přímou řeč k následujícím slovesům a slovním spojením, kterých využijete v uvozovacích větách. (Otevřená úloha)

a) hlesnout (**„Nakonec nikdo nepřišel,“ hlesl potichu.**)

b) ujmout se slova (**„Tak začneme hned. Nebudeme čekat,“ ujal se slova.**)

c) procedit mezi zuby (**„To snad ne!“ procedil mezi zuby.**)

d) vmísit se do hovoru (**„Nedá si někdo šálek kávy?“ vmísil se do hovoru.**)

e) vysoukat ze sebe (**„To jsem zavinil já,“ vysoukal ze sebe.**)

7. V následujícím textu rozpoznajte řeč přímou od nevlastní přímé řeči. Čím se tyto dva druhy řeči od sebe liší?

„Pohnul jsem s ní,“ řekl si stařec nahlas. „Přece jsem s ní pohnul!“

(řeč přímá – mluví nahlas sám k sobě)

Pocítil opět nával mdloby, ale visel na obrovské rybě, co měl síly. **Pohnul jsem s ní,** opakoval si v duchu. **Možná, že teď s ní převrátím. Táhněte, ruce! Držte, nohy! Hlavo, vydrž! Udělej mi to k vůli! Nikdy jsi mě nezklamala. Tentokrát ji převrátím na bok!** Když však sebral všechny síly a když se do toho opřel o hodně dřív, než ryba proplula kolem člunu, a táhl, div mu svaly nepraskly, ryba se dala o něco strhnout, ale pak vyrovnala a plula pryč. „Rybo,“ oslovil ji stařec. „Rybo, vždyť stejně umřeš. Musíš přitom zabít i mě?“

(řeč přímá)

nevlastní přímá
řeč

Nevlastní přímá řeč se liší od vlastní tím, že není oddělena uvozovkami.

Je osobitou variantou přímé řeči, ožívuje a ozvláštňuje text. Typická pro moderní texty.

Přímá řeč silně ožívuje vypravování, má dramatický účinek, dynamický charakter.

(Ernest Hemingway – Stařec a moře)

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Kateřina Francová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod